

# **Centrul pentru Jurnalism Independent**

## **STIMULAREA GÂNDIRII CRITICE A JURNALIȘTILOR**

**- Dileme etice și editoriale –**

### **STUDII DE CAZ DIN PRESA ROMÂNEASCĂ**

#### **5. Filaj la ministru**

**Proiect finanțat de:**

**Ambasada Regatului Țărilor de Jos  
- prin programul MATRA –**

**Ambasada Statelor Unite ale Americii**

București  
2007

Aceasta broșură a fost realizată în cadrul proiectului **Stimularea Gândirii Critice a Jurnaliștilor**, coordonat de **Centrul pentru Jurnalism Independent** și finanțat de **Ambasada Regatului Țărilor de Jos prin programul MATRA și de Ambasada Statelor Unite ale Americii**. Scopul proiectului a fost de a stimula dezbaterile critice atât în procesul de predare a eticii în școlile de jurnalism, cât și în redacții, ca parte a procesului de decizie editorială. Astfel, regulile deontologice își vor regăsi reflectarea firească în conținutul produsului jurnalistic și nu vor mai fi privite ca simple elemente de teorie a presei.

Cele 9 broșuri editate în proiect le propun spre dezbateri studenților, jurnaliștilor și celor interesați de etica jurnalistică mai multe cazuri culese din presa românească. Cazurile sunt grupate pe teme.

Demersul nostru nu își propune să critice un ziar, o televiziune sau un ziarist anume. Cazurile au fost alese pentru valoarea lor de exemplu și pentru că ofereau un context foarte bun pentru a discuta o anumită problemă etică și implicațiile ei editoriale. Suntem convinși că multe alte exemple pot fi identificate și îi îndemnăm pe cei care folosesc aceste broșuri ca instrument de lucru să nu ezite să le menționeze și să le dezbată public.

Abordarea noastră este una dilematică – lăsăm intenționat fără răspuns întrebările etice pe care le ridicăm -, dar este și una critică de multe ori - nu ne ferim să exprimăm opinii față de comportamentele jurnalistice pe care le invocăm. Vă invităm să faceți același lucru când citiți aceste broșuri. Fiți și dilematici și critici și exprimați-vă opiniile proprii

**Autori:**

**Liana Ganea**  
**Alexandru Brăduț Ulmanu**

**Coordonator editorial:**

**Ioana Avădani**

**Coordonator de proiect:**

Mihaela Danga

**Mulțumiri:** Ștefan Căndea, Gabi Dobre, Dan Mihai, Cătălin Tolontan

© **Centrul pentru Jurnalism Independent**

Adresa: *Bvd-ul Regina Elisabeta nr 32 (52), etaj 1*  
*sector 5*

*București, România*

*Tel./Fax: 021-311 13 75*

[www.cji.ro](http://www.cji.ro)

### Expunerea temei:

Cazul ne dă prilejul să reflectăm la mai multe probleme de natură etică: ce informații sunt de interes public, când este justificată difuzarea de probe din dosare, când trebuie să respectăm prezumția de nevinovăție.

### Faptele:

În octombrie 2007, televiziunea română deschidea jurnalul de la ora 19.00 cu știrea "Filaj la miniștri". Crainicul introducea știrea anunțând că TVR prezintă: "*imaginile care în opinia procurorilor anti-corupție probează că Decebal Traian Remeș, ministrul agriculturii, a luat mită*". Știrea prezenta niște imagini obținute de postul public din care reieșea că Ioan Mureșan, fost ministru al agriculturii, i-ar fi dat un plic, presupus cu bani, ministrului agriculturii în funcție - Decebal Traian Remeș. Imaginile difuzate, filmate cu camera ascunsă, îi arătau pe cei doi discutând într-o cafenea. Filmul mai conținea și o înregistrare a unei convorbiri telefonice între ei. Din film reieșea că cei doi ar fi discutat despre aranjarea unor licitații<sup>1</sup>. Pe parcursul primei difuzări, TVR a adăugat un titlu peste imagini: „Flagrant”. Acest titlu nu a fost păstrat în difuzările ulterioare. Știrea nu conținea punctul de vedere al celor doi politicieni implicați, redacția explicând că încercările de a-i contacta au rămas fără răspuns. Spre finalul jurnalului, Ioan Mureșan a contactat redacția și a intrat în direct, negând că ar fi fost vorba despre un plic cu bani. De asemenea, el a mai acuzat faptul că se face justiție la televiziune.

Știrea a iscat o controversă imediată. S-a discutat despre corectitudinea difuzării acestor imagini de către TVR. Într-un comunicat de presă transmis a doua zi, Decebal Traian Remeș a acuzat încălcarea prezumției de nevinovăție. Au existat politicieni

---

<sup>1</sup> Buletinul de știri al TVR din 10 octombrie 2007 poate fi pus la dispoziție de Centrul pentru Jurnalism Independent. Imaginile difuzate de TVR pot fi găsite pe [www.youtube.com](http://www.youtube.com).

care au cerut expres ca TVR să dezvăluie sursa de la care a primit aceste imagini. Un jurnalist cunoscut a menționat ideea că jurnaliștii de la TVR ar fi fost manipulați.

A doua zi, Președintele Director General, Alexandru Sassu a cerut Direcției de Știri să nu mai difuzeze a doua parte a filmului pentru că încalcă normele etice și legale. Direcția Știri a informat publicul în legătură cu nota internă primită de la șeful televiziunii și nu a difuzat a doua parte. Consiliul Național al Audiovizualului a declarat că difuzarea nu încalcă legislația audiovizuală pentru că informațiile erau de interes public. Președintele Director General a fost acuzat de câțiva observatori de cenzură. Alți observatori au opinat că Direcția de Știri ar fi putut difuza partea a doua a filmului în ciuda presiunilor venite de la conducerea TVR și, deci, nu avusese loc un act de cenzură.

### **Probleme etice:**

#### ***Ce definim ca fiind informații de interes public?***

Direcția de Știri era în posesia unor imagini controversate, filmate aparent de procurorii DNA. Imaginile probau posibila comitere a unei infracțiuni de către un ministru în funcție. Era prima dată când telespectatorii ar fi putut viziona astfel de imagini. Putea TVR să nu le difuzeze? Ar fi fost o decizie dificilă, mai ales în contextul în care corupția rămâne o problemă importantă în România și nu am asistat la finalizarea nici unui caz de corupție în care să fie implicat un om politic cunoscut.

BBC definește în documentele sale interne ca fiind de interes public: expunerea sau identificarea unei infracțiuni, expunerea unui comportament anti-social grav, expunerea corupției și a in Justiției, dezvăluirea unor neglijențe sau a unor incompetențe grave, protejarea sănătății și a siguranței unor persoane, prevenirea înșelării unor persoane prin declarații sau

acțiuni ale unor indivizi, companii sau organizații, dezvăluirea unor informații care permit oamenilor să ia decizii mult mai informate cu referire la chestiuni de interes public. Acestea nu sunt singurele definiții ale interesului public, consideră BBC, adăugând și că există un interes public în libertatea de exprimare în sine<sup>2</sup>.

Este dificil de multe ori să faci o distincție între ce este de interes public și ce suscită interesul publicului. Dar dacă ne ghidăm după definiții și exemplificări precum cea a BBC putem găsi mai ușor răspunsul la întrebările pe care ni le punem ca jurnaliști. Desigur, ideal ar fi ca, în aceeași știre, cele două 'interese' să se întâlnească, dar acest lucru nu se întâmplă întotdeauna pentru că informațiile de interes public pot să fie de multe ori plicticoase (vezi, de exemplu, votarea bugetului anual de către parlament, probleme legate de integrarea în Uniunea Europeană). Și atunci jurnaliștii trebuie să facă eforturi suplimentare pentru a face informațiile aride atractive publicului. Desigur, în cele mai multe cazuri opțiunea devine cea a creșterii audienței, iar interesul public este sacrificat în favoarea interesului publicului și a necesarelor venituri din publicitate.<sup>3</sup>

#### CODUL ETIC ELABORAT DE CONVENȚIA ORGANIZAȚIILOR DE MEDIA<sup>4</sup>

În cuprinsul prezentului Cod, noțiunea de interes public va fi înțeleasă pornind de la următoarele premise:

- Orice chestiune care afectează viața comunității este de interes public. Acesta nu se rezumă numai la aspectele politice, ci include orice altă împrejurare care prezintă interes pentru comunitate.
- Interesul public nu privește doar ceea ce autoritățile consideră că este de interes public.
- Modul în care funcționează și acționează guvernul, autoritățile ori instituțiile publice, precum și orice altă

<sup>2</sup> BBC Editorial Guidelines – [www.bbc.co.uk](http://www.bbc.co.uk).

<sup>3</sup> Pentru o discuție mai în detaliu despre interes public vs. interesul publicului vezi raportul *Un om a mușcat o știre* produs de Agenția de Monitorizare a presei în 2007. Raportul conține o analiză a modului în care interesul public este regăsit în informațiile transmise în buletinele de știri prime-time ale principalelor posturi de televiziune.

<sup>4</sup> [www.cji.ro](http://www.cji.ro)

entitate care utilizează bani publici sau care afectează interesul comunității este de interes public major.

- Toate acțiunile, omisiunile, gesturile și cuvintele demnitarilor, politicienilor și ale tuturor funcționarilor publici legate de exercitarea funcției lor sunt de interes public major. Viața privată a acestora este de interes public atunci când are relevanță pentru exercitarea funcției.

- Având în vedere contribuția autorităților la gestionarea puterii și a serviciilor publice, critica adusă acestora se bucură de un interes public major.

- Atunci când nu există un interes public evident, libertatea de exprimare nu poate fi limitată decât de interesul protejării unui alt drept fundamental.

- Orice informații privind încălcarea drepturilor omului - așa cum sunt acestea definite în documentele internaționale ratificate de România - sunt de interes public major.

### ***De ce trebuie să respectăm prezumția de nevinovăție?***

În cazul filmului despre întâlnirea dintre cei doi miniștri problema întâlnirii dintre interesul public și interesul publicului a fost rezolvată de la sine, imaginile și înregistrările audio fiind unele spectaculoase.

Totuși maniera în care s-a făcut difuzarea (cu titlurile „Filaj la miniștri” și „Flagrant”, fără punctele de vedere ale celor doi implicați și cu un *voice-over* ce inducea ideea că ei sunt vinovați) poate fi criticată pentru faptul că putea încălca prezumția de nevinovăție. De altfel, după cum veți vedea în secțiunea ‘Declarații’, au existat voci care au criticat TVR pentru acest fapt.

Respectarea prezumției de nevinovăție este o îndatorire importantă a jurnalistului. Este adevărat că jurnaliștilor români le curge prin vene sânge latin. Iar faptul că presa a fost de-a lungul acestor ani un câine care a lătrat la caravana corupției care a trecut nestingherită îi face pe jurnaliști cu atât mai nervoși. Dar jurnalistul trebuie să respecte dreptul la un proces echitabil, ca un drept fundamental al omului. Prezumția de nevinovăție este parte a acestui drept și orice persoană este prezumată nevinovată până la decizia definitivă a unei instanțe. Judecătorul trebuie să poate

juđeca un proces fără presiunea publică, pentru că decizia judecătorului este cea care efect ireversibil asupra vieții unei persoane, putând să ducă chiar și la lipsirea de libertate. De asemenea, o persoană are dreptul la propria imagine și nu este exclus ca jurnalistului să nu îi fie cunoscut întregul adevăr, iar acea persoană să se dovedească ulterior a fi nevinovată. În plus nu trebuie să credem că publicul este prost. Publicul vede faptele așa cum îi sunt acestea arătate de ziarist, dar concluziile le poate trage și singur.

## CODUL ETIC ELABORAT DE CONVENȚIA ORGANIZAȚIILOR DE MEDIA

### Respectarea drepturilor omului

În exercitarea rolului sau de garant al democrației, presa are datoria primordială de a respecta drepturile omului.

Astfel:

1. Jurnalistul este dator să respecte prezumția de nevinovăție.

### ***Trebuie dezvăluită sursa materialului?***

O altă problemă o ridică faptul că materialul a fost primit de la o sursă confidențială. Jurnaliștii de la TVR au fost acuzați că s-au lăsat manipulați de interese din exterior. Chiar conștientizând acest lucru, redacția de știri a TVR nu putea să nu difuzeze materialul. Problema era cum. Într-adevăr, materialul a fost difuzat așa cum a fost el primit de la sursă, adică editat și subtitrat de altcineva, nu de TVR. O soluție poate ar fi fost ca ziaristii să facă acest lucru mai clar.

În plus, se știe că sursele sunt interesate, deci încercarea de manipulare e de la sine înțeleasă. Important este ca jurnalistul să verifice veridicitatea informațiilor din mai multe surse și să publice un material cât mai echilibrat.

Au existat câteva voci care au cerut jurnaliștilor de la TVR să dezvăluie sursa materialului. Motivul era unul legitim: să aflăm cine este cel care dă publicității probe dintr-un dosar aflat pe masa procurorilor și care astfel încalcă prezumția de nevinovăție sau afectează mersul anchetei. Consiliul Național al Audiovizualului s-a întors către cei responsabili și a cerut Parchetului General să afle cum s-au scurs aceste probe din

dosar. Consiliul atrăgea astfel atenția că nu asupra jurnaliștilor trebuie să se facă presiuni, ci asupra celor responsabili prin lege de păstrarea confidențialității acestor informații.

Informația provenea într-adevăr dintr-un dosar, dar odată ajunsă în posesia presei, dezvăluirea ei era inevitabilă.

#### **CODUL ETIC ELABORAT DE CONVENȚIA ORGANIZAȚIILOR DE MEDIA**

##### **Protecția surselor**

Jurnalistul are obligația de a păstra confidențialitatea acelor surse care solicită să își păstreze anonimatul sau a acelor surse a căror dezvăluire le poate pune în pericol viața, integritatea fizică și psihică sau locul de muncă.

Acest caz nu poate fi epuizat în câteva pagini. De aceea vă invităm să vă exprimați opiniile rezolvând temele de mai jos.

#### **Răspundeți temelor și întrebărilor de mai jos și argumentați:**

1. Dați exemple de informații care sunt de interes public.
2. Dați exemple de știri care sunt interesante pentru public, dar care nu sunt de interes public.
3. Pentru a difuza imagini filmate cu camera ascunsă este necesar acceptul persoanei vizate? În ce condiții pot fi difuzate filmările cu camera ascunsă?
4. Citiți declarațiile de mai jos și comentați implicațiile lor din punct de vedere al eticii jurnalistice. Cum ați fi acționat dacă erați șeful departamentului de știri al TVR în timpul acestor evenimente? Ce decizii etice ați fi luat?

#### **Declarații:**

#### **Alexandru Sassu, Președintele Director General al televiziunii publice a declarat<sup>5</sup>:**

---

<sup>5</sup> 11 octombrie 2007. [www.tvr.ro](http://www.tvr.ro).



<<Având în vedere situația creată prin difuzarea, în cadrul emisiunilor informative, a unui material filmat și subtitrat de altcineva decât angajații SRTv, material a cărui proveniență este extrem de dubioasă, și care induce ideea că domnul Traian Decebal Remeș și domnul Ioan Avram Mureșan sunt vinovați, ținând cont de responsabilitățile legale pe care le am, declar următoarele:

Consider că difuzarea în cadrul „Jurnalului TVR” de la ora 19, precum și în emisiunile informative ulterioare, a unor imagini care elimină prezumția de nevinovăție, nu a reprezentat un demers jurnalistic corect, în sensul Constituției, al legii 41/1994 și al Statutului Ziaristului din SRTv.

1. Inducerea ideii, prin intermediul titlului și a comentariului folosite în emisiunile respective, că doi cetățeni români sunt vinovați, înainte ca justiția să se pronunțe, reprezintă o încălcare gravă a principiului constituțional al prezumției de nevinovăție.

2. În conformitate cu prevederile legii 41/1994, art. 14, alin. 2, „Știrile și informațiile care urmează să fie difuzate sub formă de texte sau imagini trebuie să fie verificate”, precum și ale art. 10 din Statutului Ziaristului din SRTv, „Ziaristul de televiziune publică are datoria de a nu difuza informații false sau insuficient verificate. Pentru verificarea informațiilor, se vor folosi mai multe surse independente”.

Întrucât există suspiciuni că nu s-a realizat o verificare a informațiilor anterioară difuzării, așa cum era obligatoriu, consider că imaginile respective nu ar fi trebuit difuzate până nu se întruneau condițiile legale.

În același sens, art. 14 din Statutul Ziaristului din SRTv interzice folosirea de materiale filmate cu camera ascunsă și înregistrări ale convorbirilor private, fără acordul prealabil al persoanei în cauză. Este evident că acest acord nu a existat și, în consecință, autorul și realizatorul, precum și cel care a permis difuzarea pe postul public de televiziune, au încălcat statutul Ziaristului din SRTv.

3. De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 14, alin. 2, din legea 41/1994, „Știrile și informațiile .... Sensul lor nu trebuie să fie deformat sau fabricat prin modul de formulare, titluri sau comentarii”. Consider că sensul informației difuzate a fost deformat de către autorul și realizatorul știrii prin modul de formulare a comentariului și a titlului care induceau în mod explicit și voit vinovăția celor doi.

Pe parcursul materialului, prezentatorii afirmă că imaginile pe care postul public le difuzează, și nu altele, „probează, potrivit procurorilor DNA, că Decebal Traian Remeș ar fi luat mită”. De remarcat faptul că nu există o declarație oficială a vreunui procuror DNA care să confirme că imaginile pe care TVR le-a difuzat probează vinovăția lui Decebal Traian Remeș. Pe imagini, autorii materialului au trecut în mod incorect titlul „Flagrant”, distorsionând încă o dată informația inițială.

4. În conformitate cu Statutului Ziaristului din SRTV, art. 6, „Ziaristul din televiziunea publică are obligația de a refuza orice ingerință și presiune politică, socială sau economică făcută cu scopul, declarat sau mascat, de a ascunde, distorsiona sau manipula informația, semnalând orice tentativă de acest gen”. În acest sens, aș remarca faptul că autorul și realizatorul, precum și directorul Direcției Știri, doamna Rodica Culcer, nu au semnalat nici Comitetului Director, nici Directorului General, posibilitatea unei tentative de manipulare. Or întrebarea firească era care este rațiunea pentru care sursa, oricare ar fi fost ea, dorește să transmită pe postul public aceste imagini. În aceste condiții și ținând cont și de întrebările care s-au ridicat în spațiul public cu privire la problema difuzării casetei, voi cere Comisiei de Etică și Arbitraj din cadrul SRTV să se pronunțe, în termenul cel mai scurt posibil, în acest caz.

Având în vedere aspectele amintite mai sus, consider că a continua difuzarea unor materiale similare cu cel contestat, până la lămurirea tuturor suspiciunilor și chestiunilor de ordin legal și deontologic, nu este corectă, legală și oportună.

Conducerea SRTV se delimitează net de orice încercare a salariaților de a folosi serviciul public în realizarea unor interese proprii sau ale unor terțe persoane sau instituții.>>

## **Departamentul FreeEx al Agenției de Monitorizare a Presei a transmis următorul comunicat<sup>6</sup>:**

<<Decizia Președintelui-Director General al Televiziunii Române de a cenzura apariția pe post a părții a doua a filmării în cazul Remeș-Ciorbă-Mureșan este un precedent deosebit de periculos și o gravă ingerință a politicului în editorial. Prin decizia de a opri difuzarea celei de-a doua părți a înregistrării, Alexandru Sassu încalcă grav dreptul la informare al cetățenilor, dreptul la libera exprimare al jurnaliștilor și aduce grave prejudicii instituției pe care o conduce. Blocarea difuzării unui material jurnalistic al cărui conținut este de interes public major constituie o subminare din interior a imaginii TVR în rândul publicului și a poziției sale pe piața de media.

Agenția de Monitorizare a Presei amintește actualului Președinte Director General al TVR că nu intră în atribuțiile care îi sunt conferite prin Legea SRR-SRTV dreptul de a lua decizii editoriale în locul șefului departamentului de știri al TVR. De asemenea, conform legii de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune 41/1994, "Este interzisă exercitarea oricărei forme de constrângere fizică sau psihică, a oricărei presiuni sau acțiuni de intimidare împotriva personalului de specialitate din serviciile publice de radiodifuziune și de televiziune, de natură să-l împiedice în exercitarea profesiei sau să aducă atingere prestigiului său social și profesional" (Art 11). Astfel, acțiunea dlui Sassu poate fi privită ca o presiune și intimidare, care a și avut drept efect nedifuzarea de către TVR a materialului.

Alexandru Sassu susține că nu a avut loc o verificare a informațiilor difuzate. O verificare suficientă pentru redacția de știri a TVR putea fi faptul că aceste informații și descrierea detaliată a conținutului casetelor apăruseră deja în articole difuzate în presă încă de luni<sup>7</sup>. Casetă nu făcea decât să confirme ceea ce alți jurnaliști scriseseră deja.

Articolul din Statutul TVR care interzice difuzarea imaginilor filmate cu camera ascunsă fără acordul persoanei filmate este un articol care încalcă dreptul la libertatea de

---

<sup>6</sup> Comunicat FreeEx - "AMP protestează față de cenzura gravă din TVR" - 11 octombrie 2007. [www.mma.ro](http://www.mma.ro)

<sup>7</sup> Evenimentul Zilei, de exemplu, publicase cu două zile înainte de difuzarea de la TVR o transcriere destul de exactă a conținutului casetei.

exprimare. Nici măcar Codul de Reglementare în Audiovizual nu cere acest lucru, ci doar ca persoanei filmate să i se dea dreptul să se exprime. Materialul difuzat era de interes public, deci faptul că filmarea s-a făcut cu camera ascunsă este irelevant în acest caz.

Ziaristii din TVR nu pot fi obligați să facă publice sursele materialului difuzat. Conform Legii SRR-SRTV: "Caracterul confidențial al surselor de informare a personalului de specialitate, la care se face referire în art. 11, este garantat prin lege". Cei responsabili de faptul că imaginile au ajuns în posesia jurnaliștilor trebuie căutați în altă parte și nu este responsabilitatea managementului TVR să îi găsească. Alexandru Sassu are, în calitate sa de PDG responsabilitatea de a proteja dreptul la libera exprimare al jurnaliștilor din TVR și nu interesele unor terți.

Decizia de a sancționa o eventuală încălcare etică, cum ar fi încălcarea prezumției de nevinovație, insuficienta verificare a informațiilor sau difuzarea de imagini cu camera ascunsă aparține Comisiei de Etică și Arbitraj a TVR. Totuși, Președintele-Director General s-a pronunțat înainte ca această Comisie să dea un verdict, subminând astfel și rolul acesteia.

Reamintim publicului larg că Alexandru Sassu este un politician. Faptul că acum câteva luni și-a dat demisia din funcția de secretar executiv al Secretariatului de Marketing Politic și Cercetarea Opiniei Publice și că a renunțat și la calitatea de membru PSD, nu înseamnă că s-a transformat în ziarist. Din păcate, decizia sa de azi confirmă temerile pe care AMP și alte organizații le-au exprimat cu ocazia numirii acestui politician la șefia televiziunii publice. AMP îi cere dlui Sassu să își dea demisia din funcția pe care o deține și cere Parlamentului urgentarea adoptării noii legi de funcționare a radioului și televiziunii publice.>>

### **Poziția APADOR-CH<sup>8</sup>:**

<<În seara zilei de 10 octombrie a.c. Televiziunea Română a prezentat un material filmat din care reieșea că dl.Decebal Traian Remeș, pe atunci încă ministru al agriculturii, ar

---

<sup>8</sup> Comunicatul de presă transmis de această instituție pe 12 octombrie 2007. [www.apador.org](http://www.apador.org).

fi comis, împreună cu alt fost ministru și un om de afaceri, fapte de natură penală. In mod evident, *justiția este cea care va stabili dacă și în ce măsură cele trei persoane implicate au încălcat legea, cu respectarea prezumției de nevinovăție pe întreaga durată a procesului penal.*

Dezvăluirile din mass media pot duce – sau nu – la declanșarea procesului penal. Rolul lor esențial este însă acela de a *informa opinia publică*, în principal cu privire la faptele, atitudinile sau reacțiile persoanelor aflate în funcții oficiale. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit și repetat în numeroase cauze că această categorie de persoane, denumită generic *politicieni*, trebuie să accepte atât critici mai dure cât și riscul de a se afla în permanență în atenția publică. *Politicienii* trebuie să știe că sunt mai expuși decât oamenii obișnuiți și mai puțin protejați decât aceștia. Este firesc să fie așa pentru că ei au puteri decizionale și, prin hotărârile pe care le iau, influențează viața a milioanele de persoane. Dezvăluirile făcute de TVR sunt, fără îndoială, de *interes public*, cu atât mai mult cu cât este vorba despre conducătorul unuia din cele mai importante ministere din România.

APADOR-CH atrage atenția că jurnaliștii de la TVR au dreptul de a-și proteja sursele. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, protecția surselor jurnalistice este esențială pentru ca presa să își poată exercita rolul de *câine de pază al democrației*. În lipsa unei astfel de protecții, jurnaliștii nu ar mai avea posibilitatea reală de a investiga și de a aduce la cunoștința publicului aspecte reprobabile din interiorul instituțiilor publice.

In același timp, APADOR-CH protestează față de decizia președintelui Consiliului de Administrație al TVR de a *interzice* difuzarea pe post a celui de al doilea episod al materialului despre fostul ministru al agriculturii și celelalte persoane implicate. In opinia asociației, această decizie înseamnă *cenzură*, măsură ce ar putea fi justificată numai dacă ar fi vorba de un *pericol real și demonstrabil la adresa siguranței naționale*, ceea ce, evident **nu** este cazul. APADOR-CH consideră că președintele CA al TVR ar trebui să-și dea demisia imediat sau să fie demis.”

## **Punctul de vedere al Consiliului de Onoare al Clubului Român de Presă<sup>9</sup>:**

<<Întrunit în ședință în data de 16 octombrie 2007, Consiliul de Onoare al CRP a analizat chestiunea difuzării de către postul de televiziune TVR1 a unui film, provenit din surse păstrate anonime, care privește cazul demnitarilor Remeș și Mureșan, aflat în cercetarea DNA. Au fost invitați să își prezinte punctele de vedere, în cadrul acestei analize, doamna Rodica Culcer, Director al Departamentului Știri al SRTV, și domnul Alexandru Sassu, Președinte Director General al instituției menționate. Invitația nu a putut fi onorată de domnul Alexandru Sassu.

Urmare consultării părților prezente și dezbaterii subiectului, Consiliul de Onoare al Clubului Român de Presă se pronunță în legătură cu următoarele:

Materialul difuzat este un material de interes public, iar difuzarea lui este justificată.

Codul Deontologic al Ziaristului adoptat de CRP nu a fost încălcat, în litera lui, prin difuzarea materialului.

Au fost identificate următoarele erori profesionale în prezentarea materialului:

1. nespecificarea explicită a faptului că imaginile difuzate, cât și subtitrările, nu aparțin TVR,
2. prezența titlului „Flagrant” pe toata durata difuzării filmului,
3. comentariile jurnalistice care „povestesc” ce se vede invocând sistematic procurorii DNA,
4. întrebarea către public de la sfârșitul difuzării știrii care leagă demisia ministrului Agriculturii, Decebal Traian Remeș, de difuzarea filmului.

CRP constată că aceste greșeli nu au fost de natură să afecteze realitatea crudă a ceea ce apare în film, dar ele prejudiciază credibilitatea și prestigiul TVR.

În ceea ce privește adresa internă trimisă de domnul Alexandru Sassu, Președinte Director General al SRTV, Departamentului de știri al TVR1, Consiliul de Onoare consideră că acest act poate fi interpretat ca o presiune asupra domeniului editorial.

Consiliul de Onoare al CRP recomandă ca publicarea sau difuzarea materialelor, scrise, audio sau video, primite pe surse

---

<sup>9</sup> Comunicat de presă din 17 octombrie 2007, [www.pressclub.ro](http://www.pressclub.ro)

să fie făcută cu precauțiunile de rigoare, astfel încât credibilitatea instituțiilor mass-media și a breslei jurnaliștilor să nu fie afectate.>>

### **Concluziile Comisiei de Etică și Arbitraj<sup>10</sup>:**

<<(…) 1. Din punctul de vedere al relevanței conținutului, al personajelor prezentate și al faptelor puse în discuție, materialul - provenit din surse neprecizate, dar asumate ca fiind credibile de către reporterul TVR - este de cert interes public, ceea ce înseamnă că difuzarea sa era justificată, cu condiția respectării exigențelor profesionale stabilite prin Statutul ziaristului din SRTv.

2. Comisia consideră că difuzarea imaginilor ar fi trebuit însoțită obligatoriu de precizarea faptului că TVR nu poate garanta autenticitatea materialului ajuns în posesia sa, că nu își asumă felul în care a fost montat acesta și că nu poate certifica corectitudinea subtitrajelor și a celorlalte înscrisuri, întrucât toate acestea nu-i aparțin.

Neîndeplinirea acestor precauții elementare contravine articolului 11, alineatul 3, din „Statutul ziaristului”: În cazul în care informația provine din surse confidențiale sau din surse a căror credibilitate nu este suficient verificată, ziaristul va menționa explicit acest fapt în lăuntru mesajului său publicistic.

3. Comisia apreciază că postarea de către TVR a titlului „flagrant”, prezent pe toată durata selecției de patru minute difuzată în Jurnalul din 10 octombrie, este incorectă din punct de vedere al semnificației juridice și de natură să inducă telespectatorilor certitudinea săvârșirii unei infracțiuni.

Folosirea în context a acestui titlu - decisă, potrivit reporterului Alexandru Costache, de către editorul Radu Gafta - intră sub incidența articolului 39 din „Statutul ziaristului”: Ziaristul nu va permite ca între titlurile, anunțurile și promoționările mesajelor, știrilor și emisiunilor elaborate de el și

---

<sup>10</sup> Concluziile Comisiei de etică și arbitraj în cazul difuzării materialului filmat cu camera ascunsă în care sunt prezenți Decebal Traian Remeș și Ioan Avram Mureșan, [www.tvr.ro](http://www.tvr.ro)

conținutul acestora să se stabilească o contradicție ce ar distorsiona percepțiile și așteptările telespectatorilor.

4. În ciuda concluziei de mai sus, membrii Comisiei de Etică și Arbitraj nu au ajuns la un consens în ceea ce privește eventuala încălcare a prezumției de nevinovăție, reglementată în articolul 8 din Statutul ziaristului (trei voturi pentru, trei abțineri și un vot împotriva).

5. Comisia consideră că nu a fost încălcat dreptul la imagine al celor prezentați în materialul filmat, așa cum este acesta reglementat în articolul 19 din „Statutul ziaristului”: Ziaristul din televiziunea publică are datoria de a respecta dreptul la viață intimă, familială și privată, și dreptul la imagine al cetățeanului. Statutul de persoană publică, precum și funcțiile care presupun un impact public, justifică, în condițiile legii, o investigație jurnalistică extinsă și în sfera vieții private a celor în cauză, dacă faptele lor afectează viața cetățeanului.

6. Comisia nu a identificat în probele aflate la dispoziția sa elemente care să susțină ideea că imaginile ar fi fost obținute de către TVR prin mijloace imorale sau ilegale, fapte interzise în articolul 14, alineatul 1 din „Statutul ziaristului”.

În același timp, deși a constatat încălcarea evidentă, în litera sa, a articolului 14, alineatul 2 din „Statut”: (Ziaristul nu va folosi materiale filmate cu camera ascunsă, înregistrări ale convorbirilor private etc., fără acordul prealabil al persoanei în cauză), Comisia atrage atenția că norma internă, extrem de restrictivă, nu ține seama de excepțiile prevăzute în „Legea audiovizualului” după modelul european consacrat (interesul justificat pentru public), situație care a fost semnalată precedentelor conduceri ale TVR. În plus, practica ultimilor ani arată că televiziunea publică a difuzat frecvent materiale înregistrate în lipsa acordului subiecților, fără ca aceasta să creeze probleme legale sau contestații etice.

În consecință, în conformitate cu articolul 52 din „Statutul ziaristului” și articolul 9, alineatul 13, din „Regulamentul său de organizare și funcționare al Comisiei de Etică și Arbitraj”, s-a decis să se solicite Consiliului de Administrație să se pronunțe asupra aplicabilității articolului 14, în forma actuală, în acest caz.

7. Având în vedere controversele apărute privind oportunitatea informării conducerii TVR despre intenția Direcției Știri de a difuza un material susceptibil de a fi probă penală, provenit dintr-o sursă confidențială, Comisia apreciază că o consultare prealabilă ar fi fost un gest necesar, date fiind



posibilele implicații, inclusiv juridice, ale publicării unui astfel de subiect .

Potrivit articolului 14, alineatul 3, din Legea 41/1994, răspunderea pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștința publică revine, după caz, în condițiile legii, realizatorului de emisiuni sau de programe, autorului, precum și serviciului public de televiziune.

Totodată, dialogul Direcției Știri cu conducerea TVR (reunită la acea oră în Comitet Director) ar fi oferit posibilitatea găsirii celei mai avantajoase formule de difuzare pentru televiziunea publică, eventual într-o ediție specială extinsă, care să permită prezentarea integrală și fără intervenții a materialului, urmată de comentarea acestuia de către invitați avizați (juriști, ziariști, politicieni, ș.a.).

8. Referitor la nota internă trimisă de Președintele - Director General către Directorul Direcției Știri și interpretată de doamna Rodica Culcer drept o formă de cenzură, Comisia consideră că atât conținutul mesajului, similar Comunicatului public, cât și modalitatea de adresare, se înscriu în limitele comunicării ierarhice descrise în articolul 22, alineatul 2 din „Statutul ziaristului”: ...(Ziaristul) nu va considera drept cenzură opinia și recomandarea superiorilor săi ierarhici, în cazul în care aceste recomandări și opinii au un caracter profesional și acestea nu aduc atingere libertății de informare sau libertății de expresie a cetățeanului."

De altfel, deși Directorul Direcției Știri a anunțat în Jurnalul din data de 11 octombrie că nu poate continua difuzarea părții a doua a materialului pentru că acest lucru a fost împiedicat pe cale ierarhică, imaginile „interzise" au fost folosite ca ilustrație pentru subiecte din aceeași emisiune.

9. Prezența doamnei Rodica Culcer la Jurnalul din 11 octombrie, cu scopul de a da public o replică notei interne care i-a fost adresată de Președintele-Director General reprezintă, din punctul de vedere al Comisiei de Etică și Arbitraj, o încălcare a articolului 15 din „Statutul ziaristului": Ziaristul din televiziunea publică își construiește imaginea și își dobândește prestigiul prin calitățile sale profesionale și nu prin abuz de drept. El nu va folosi calitatea pe care o deține și accesul la antenă pentru soluționarea unor probleme personale.

În același timp, nemulțumirile și acuzațiile exprimate de Directorul Direcției Știri pe TVR 1, ca și conținutul declarațiilor și

al interviurilor ulterioare acordate unor agenții de știri, posturi de radio și de televiziune, sunt în contradicție cu obligațiile stipulate în articolul 26, alineatul 2 din „Statutul ziaristului”: (Ziaristul) nu va aduce critici și nu va comenta public deciziile superiorilor săi înainte de a fi uzat de toate drepturile de care beneficiază înăuntrul Societății, prin acest Statut și prin Regulamentul de organizare și funcționare al Societății.

(...)

11. Comisia de Etică și Arbitraj atrage atenția asupra faptului că sunt tot mai frecvente cazurile în care buna-credință profesională a jurnaliștilor și dorința lor legitimă de a servi interesul public sunt speculate de cei care se folosesc de presă pentru transmiterea în interes propriu sau de grup a unor informații confidențiale din punct de vedere legal.

În consens cu Consiliul de Onoare al Clubului Român de Presă, Comisia recomandă ziaristilor din TVR ca difuzarea materialelor primite pe surse să fie făcută cu precauțiile de rigoare, astfel încât credibilitatea televiziunii publice să nu fie afectată.>>